

5. **European** sustainable cities platform – Access mode : www.sustainablecities.eu/aalborg-process/charter.

6. **European** sustainable Development Network (ESDN). – Access mode : www.esdn.eu.

7. **Hardin G.** The Tragedy of the Commons / G. Hardin // Science. – 1968. – Vol. 162. – № 3859. – P. 1243 – 1248.

8. **Pisano U.** Framing urban sustainable development: features, challenges and potentials of urban SD from a multi-level governance perspective / Umberto Pisano, Katrin Lepuschitz, Gerald Berger // ESDN Quarterly Report. – 2014. – № 31. – 30 p.

9. **The Aalborg** Commitments. – Access mode : www.sustainablecities.eu/aalborg-process/commitments.

10. **The Global** Development Research Center. Local Agenda 21. – Access mode : www.gdrc.org/sustdev/concepts/18-la21.html.

11. **The 12** principles for good governance at local level, with tools for implementation. – Council of Europe. – Access mode : www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/Strategy_Innovation/12principles_en.asp.

12. **World** Urbanization Prospects: The 2014 Revision, Highlights (ST/ESA/SER.A/352). – United Nations : Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2014. – 28 p.

Надійшла до редколегії 21.07.15

УДК 351.746.1:314.122.6

Олександр ОВДІН

Національна академія державного управління

при Президентіві України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

НАДАННЯ ДОПОМОГИ ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ ЯК НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Розглядаються проблеми низької народжуваності як один із факторів демографічної кризи в Україні. Аналізуються статистичні показники народжуваності в Україні. Визначаються особливості державної політики України щодо стимулювання народжуваності. Розглядається динаміка зростання державної допомоги при народженні дитини протягом останніх десяти років. Встановлюється значення державної допомоги при народженні дитини та її зв'язок із динамікою народжуваності. Аналізуються питання диференціації виплат при народженні першої, другої та третьої дитини. Визначаються напрями вдосконалення державної допомоги при народженні

дитини як важливої складової державної демографічної політики України.

Ключові слова: державне управління, державна політика, допомога при народженні дитини, національна безпека, демографічна криза, моніторинг, народжуваність, поточна оцінка чисельності населення.

Oleksandr Ovdin. Help at birth of child as direction of public demographic policy in Ukraine

The problems of birth-rate as one of the factors of demographic crisis are examined. The statistical indexes of birth-rate in the Ukraine are analyzed. The features of public policy for birth-rate stimulation in Ukraine are researched. The dynamics of height of the national assistance at birth of child for the last 10 years is examined. The value of the national assistance at birth of child and its connection with the dynamics of birth-rate is determined. The aspects of differentiation of the national assistance at birth of the first, second and third child are analysed. The directions of improvement of the national assistance at birth of child as an important constituent of public demographic policy in Ukraine are conducted.

Key words: public administration, public policy, help at birth of child, national security, demographic crisis, monitoring, birth-rate, population estimate.

На початку ХХІ ст. в Україні продовжується глибока демографічна криза. За період, що минув після проведення першого Всеукраїнського перепису (5 грудня 2001 р.), населення нашої держави (у її міжнародно-визнаних кордонах) скоротилося приблизно на 3,2 млн мешканців. Загальні ж демографічні втрати за перші 23 роки незалежності досягли 6,6 млн, що перевищує чисельність населення у 12 з 28 держав-членів Європейського Союзу, зокрема Данії, Ірландії, Латвії, Литви, Словаччини, Хорватії, Фінляндії тощо.

Проблеми демографічного розвитку провокують негативні явища в багатьох інших сферах суспільного життя, суттєво змінюють співвідношення різних вікових груп населення, призводять до нестачі людей працездатного віку та кризи пенсійної системи. Постійне збільшення віку виходу на пенсію – неодмінна плата за низьку народжуваність.

Необхідно зазначити, що демографічна криза має багато різних факторів. В Україні до неї призводять низька народжуваність, високий рівень смертності та негативне сальдо міграцій. Усі вони заслуговують на увагу, проте, на нашу думку, ключове значення має саме збільшення народжуваності, адже воно є не тільки важливим напрямом подолання депопуляції як такої, але й буде сприяти поліпшенню вікової структури населення. Буде цілком логічним, якщо питання стимулювання народжуваності приверне належну увагу органів державної влади.

Проблеми народжуваності як важливого фактору

демографічної кризи розглядалися у працях багатьох українських та російських учених, перш за все демографів, соціологів та економістів, зокрема І. Белобородова, Б. Крімера, М. Клупта, Е. Лібанової, Н. Левчук, Н. Рингач та ін. Проте в державному управлінні тема допомоги при народженні дитини в контексті демографічної політики досліджувалася недостатньо, що обумовлює її актуальність, адже подальші кроки щодо стимулювання народжуваності в Україні мають ґрунтуватися на сучасних наукових дослідженнях.

Метою статті є аналіз проблем низької народжуваності населення в Україні, визначення ролі допомоги при народженні дитини як складової державної демографічної політики та напрямів її вдосконалення.

У Концепції загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір» наголошується: «Медико-демографічна ситуація, що склалася останнім часом..., свідчить про незадовільний стан здоров'я населення, який виявляється в низькій народжуваності порівняно з високим рівнем смертності» [6]. Важливість народжуваності є очевидною. Зазначимо, що середня смертність до 2000 р. збільшилася порівняно з 1990 р. приблизно на одну п'яту, у той час як народжуваність упала майже вдвічі. Тому саме через її падіння у 90-ті рр. ХХ ст. населення України поступово перейшло до депопуляції.

Останнім у країні (тоді ще УРСР) роком природного приросту був 1990 р., а вже у 1991 р. смертність перевищила народжуваність. Щоправда спочатку це перевищення було незначним і перекривалося за рахунок міграцій. До 1993 р. загальна кількість населення зростала. Проте згодом за рахунок постійного зростання смертності та падіння народжуваності міграційний приріст уже не міг компенсувати природні втрати, а вже у другій половині 90-х рр. виїзд із країни значно перевищував в'їзд до неї, що сприяло посиленню кризи. Найгіршим був період 1995 – 2006 рр. (так звана демографічна яма), коли на 1 тис. мешканців держави припадало менше ніж 10 немовлят. У 2001 р. був установлений сумний європейський та світовий рекорд, коли відповідний показник впав до 7,7 % (табл. 1) [2].

У подальшому динаміка дещо поліпшилася. Справжнім проривом був 2008 р., коли в Україні на тисячу мешканців народилось 11 немовлят. У 2009 – 2013 рр. цю динаміку вдалося стабілізувати на рівні 500 тис. народжень на рік, або на рівні від 10,8 % до 11,4 %, що є навіть трохи вищим за нинішні середні показники в Європейському Союзі [10]. Як наслідок, вдалося скоротити природні втрати населення з 7,6 % у 2000 р. до 3,1 % у 2012 р. [2].

Динаміка народжуваності населення України за роки незалежності

Рік	Народжуваність населення, тис. осіб	Народжуваність населення, на тисячу мешканців	Природний приріст (+) / природні втрати (-) населення, на тисячу мешканців
1990	657,2	12,6	+ 0,5
1991	630,8	12,1	- 0,8
1992	596,8	11,4	- 2,0
1993	557,5	10,7	- 3,5
1994	521,6	10,0	- 4,7
1995	492,9	9,6	- 5,8
1996	467,2	9,2	- 6,0
1997	442,6	8,7	- 6,2
1998	419,2	8,4	- 6,0
1999	389,2	7,8	- 7,1
2000	385,1	7,8	- 7,6
2001	376,5	7,7	- 7,6
2002	390,7	8,1	- 7,6
2003	408,6	8,5	- 7,5
2004	427,3	9,0	- 7,0
2005	426,1	9,0	- 7,6
2006	460,4	9,8	- 6,4
2007	472,7	10,2	- 6,2
2008	510,6	11,0	- 5,3
2009	512,5	11,1	- 4,2
2010	497,7	10,8	- 4,4
2011	502,6	11,0	- 3,5
2012	520,7	11,4	- 3,1
2013	503,7	11,1	- 3,5

Серед демографів немає однозначної думки щодо ролі державної підтримки в динаміці народжуваності. Крім іншого часто згадується про наявність так званих демографічних хвиль, коли висока народжуваність у конкретний період дає наслідки через покоління у зв'язку зі збільшенням кількості жінок фертильного віку. І навпаки, коли низька народжуваність (наприклад, у період Другої світової війни) спричиняє до зниження народжуваності в майбутньому. Також фахівці зазначали об'єктивні фактори для збільшення народжуваності за останнє десятиліття, серед яких: трансформація вікової моделі народжуваності, посткризове компенсаційне піднесення та входження до активного дітородного віку покоління 1980-х рр. народження тощо [7].

Проте досить часто демографи, які добре знають про такі хвилі

народжуваності в минулому, не здатні чітко спрогнозувати динаміку народжуваності в майбутньому, а лише використовують їх для пояснень постфактум. Залишаючи осторонь не прогнозоване демографією драматичне падіння народжуваності у 1990-ті рр., звернемо увагу на комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р., підготовлений фахівцями Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України. Відштовхуючись від рівня народжуваності у 2005 р. на рівні 426,1 тис., вони запропонували три варіанти прогнозу: низький, високий та середній. Відповідно до високого варіанта прогнозу народжуваність мала збільшитися у 2010 р. до 492,9 тис., але зменшитися у 2013 р. до 485,2 тис. У песимістичному прогнозі відповідні показники мали становити 423,2 тис. та 366,3 тис. Нарешті, згідно з середнім варіантом прогнозу у 2010 р. народжуваність мала становити 453 тис. та 432,5 тис. відповідно [5]. Із наведених у табл. 1 даних видно, що народжуваність становила 497,7 тис. у 2010 р. та 503,7 тис. у 2013 р. [2].

Таким чином, реальність виявилася кращою не тільки порівняно із середнім варіантом прогнозу, але й трохи вийшла за межі прогнозного коридору. Більш того, іншою виявилася динаміка. Якщо в середньому варіанті прогнозу пік народжуваності передбачався у 2008 р. (у високому – у 2011 р.), то в реальності народжуваність зростала як мінімум до 2012 р. (незначне скорочення у 2013 р. ще не дозволяє стверджувати про зміну тренду) [2].

На нашу думку, не можна дати відповідь на питання демографічної динаміки населення України без аналізу державної політики останніх років у цій сфері. Ключовим нормативно-правовим актом, який має стимулювати народжуваність в Україні, був і залишається Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», прийнятий ще 21 листопада 1992 р. (діє із великою кількістю змін). Відповідно до цього закону призначаються такі види державної допомоги сім'ям із дітьми:

- допомога у зв'язку з вагітністю та пологами;
- допомога при народженні дитини (та її аналог – допомога при усиновленні);
- допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (діяла до 30 червня 2014 р.);
- допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;
- допомога на дітей самотнім матерям [8].

Без сумнівів, найбільше значення в наш час має допомога при народженні дитини через її досить значний обсяг. Вона добре відома в українському суспільстві і є, можливо, найбільш розрекламованою з усіх соціальних виплат, що існують у нашій державі. В останнє

десятиліття в засобах масової інформації постійно обговорюються зміни її параметрів, їй приділяють увагу не менше ніж розмірам прожиткового мінімуму, мінімальній пенсії, мінімальній заробітній платі та ін.

До 2005 р. допомога при народженні дитини була досить незначною. З 1 січня 2004 р. її було встановлено на рівні 684 грн і ні на що суттєво вплинути вона не могла. Її радикальне підвищення було ідеєю, висунутою кандидатом у Президенти України В. А. Ющенком, який реалізував її після Помаранчевої революції 2004 р. Допомога зросла у 12 разів 1 квітня 2005 р. і становила 8 497,6 грн [3].

Потрібно зазначити, що народжуваність почала зростати ще до підвищення допомоги. Як видно з табл. 1, у період 2000 – 2005 рр. народжуваність зросла на 41 тис., або на 11 %. Проте, як зазначають експерти, це зростання відбувалося нерівномірно на території України. Позитивну динаміку значною мірою забезпечили лише декілька регіонів, зокрема м. Київ, Київська, Дніпропетровська, Харківська, Одеська області та АРК. В інших регіонах зростання народжуваності було несуттєвим або взагалі не відбувалося. На думку Б. О. Крімера, воно пояснювалося статевовіковою структурою цих регіонів, яка сформувалася під впливом трудової міграції молоді до великих міст, а також у зв'язку з більш низьким «дном» падіння сумарного коефіцієнта народжуваності у 90-х рр. ХХ ст., що зумовило певний компенсаційний підйом [7].

Зростання народжуваності в наступні три роки було якісно іншим. Як показано в табл. 1, за період 2005 – 2008 рр. народжуваність зросла на 84,5 тис., або майже на 20 %, й охопила всі регіони України без винятку [2].

Розглянемо динаміку зростання державної допомоги при народженні дитини останніми роками (табл. 2). Можна помітити якщо не повну кореляцію, то суттєвий вплив виплат на графік народжуваності з урахуванням часового люфту на період пологів. Підвищення допомоги у 2005 р. дозволило досягти зростання народжуваності у 2006 р. Нове суттєве підвищення у 2008 р. привело до рекордної кількості немовлят після 1994 р. у 2009 р. Зазначимо, що у 2009 р. зростання було забезпечено за рахунок перших двох кварталів, у двох наступних відбувалося вже падіння, яке можна пояснити наслідками світової фінансової кризи, яка досить сильно вплинула і на Україну. Важливо зазначити, що починаючи із 2008 р. виплата допомоги залежала від кількості дітей у батьків. Якщо за першу дитину допомога становила з 1 січня 2008 р. 12 240 грн, то за другу – 25 тис. грн, а за третю та будь-яку наступну – 50 тис. грн [3].

У 2010 р. народжуваність знову впала нижче за позначку 500 тис., проте її подальше зростання було простимульоване змінами до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», згідно з

якими встановлювалися нові надзвичайно високі розміри допомоги, прив'язані до прожиткового мінімуму. Із 9 квітня 2011 р. допомога при народженні першої дитини надавалася в сумі, кратній 30 прожитковим мінімумам. На другу дитину – кратній 60 прожитковим мінімумам. На третю і кожну наступну дитину – кратній 120 прожитковим мінімумам. Остання сума становила у квітні 2011 р. – 99 840 грн, а з 1 грудня 2013 р. – уже 123 840 грн (табл. 2). Виплата допомоги мала здійснюватися одноразово у десятикратному розмірі прожиткового мінімуму при народженні дитини, а решта суми допомоги на першу дитину – протягом наступних 24 місяців, на другу дитину – 48 місяців, на третю і кожну наступну дитину – 72 місяці [8].

Таблиця 2

Допомога при народженні дитини в Україні у 2005 – 2014 рр.

Дата зміни рівня матеріальної допомоги	Допомога при народженні, грн			Виплата в першій місяць	Термін виплати решти допомоги
	першої дитини	другої дитини	третьої дитини та наступних		
до 1 квітня 2005 р.		684		684	–
з 1 квітня 2005 р.		8 497,6		3 384	1 рік
з 1 січня 2007 р.		8 500		3400	1 рік
з 1 січня 2008 р.	12 240	25 000	50 000	4800-5000	1 – 3 роки
з 1 січня 2011 р.	17 952	36 720	73 440	7 344	1 – 3 роки
з 9 квітня 2011 р.	24 960	49 920	99 840	8 320	2 – 6 років
з 1 жовтня 2011 р.	25 590	51 180	102 360	8 530	2 – 6 років
з 1 грудня 2011 р.	26 100	52 200	104 400	8 700	2 – 6 років
з 1 січня 2012 р.	26 790	53 580	107 160	8 930	2 – 6 років
з 1 квітня 2012 р.	27 330	54 660	109 320	9110	2 – 6 років
з 1 липня 2012 р.	27 510	55 020	110 040	9170	2 – 6 років
з 1 жовтня 2012 р.	27 900	55 800	111 600	9300	2 – 6 років
з 1 грудня 2012 р.	28 830	57 660	115 320	9610	2 – 6 років
з 1 січня 2013 р.	29 160	58 320	116 640	9 720	2 – 6 років
з 1 грудня 2013 р.	30 960	61 920	123 840	10 320	2 – 6 років
з 1 липня 2014 р.		41 200		10 320	3 роки

Суттєво змінилася і структура народжуваності. Якщо в період 2000 – 2005 рр. вона залишалася достатньо стабільною і частка первістків становила близько 60 %, частка народжених другими – 30 %, третіми і наступними – лише 10 %, то у 2011 р. ситуація змінилася. Частка первістків знизилася до 49 %, частка народжених другими зросла до 36 %, а тих, хто народився третім або наступним, – до 15 % (тобто у півтора рази). У 2012 р. кількість новонароджених досягла 520,7 тис. Таким чином, загальне зростання народжуваності збіглося зі зростанням кількості дітей, народжених другими та третіми. Також важливо, що частка дітей, народжених другими, стабілізувалася в різних регіонах України на рівні 35 – 38 %, у той час як у 2001 р. відповідний показник у західних регіонах переважав аналогічний на Донбасі на 12 % [4].

Вплив допомоги при народженні дитини на рівень народжуваності підтверджується і даними соціологічних опитувань. У 2010 р. близько 12 – 14 % респондентів відповіли, що державна допомога вплинула на їх родинні плани щодо народження дітей [7].

Як відомо, політична криза та початок бойових дій у Донецькій та Луганській областях збіглися зі зростанням соціально-економічних проблем. Уряд прем'єр-міністра А. П. Яценюка був вимушений піти на низку непопулярних кроків з метою збалансування бюджету. Так, 27 березня 2014 р. було прийнято Закон України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні». Серед іншого було фактично скасовано допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (її обсяг дорівнював різниці між прожитковим мінімумом, встановленим для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше ніж 130 грн). Відповідно допомогу при народженні дитини було збільшено (порівняно з мінімальною сумою, яка раніше виплачувалася за народження первістків) з 1 липня 2014 р. до 41 200 грн та подовжено період її виплати на 3 роки (до цього вона сплачувалася при народженні первістка 2 роки). Водночас було скасовано диференціацію у виплатах залежно від черговості дитини. За дітей, які народжувалися другими, третіми та наступними, виплати будуть такими ж, як за першу дитину [9].

Такі заходи дозволили скоротити дефіцит державного бюджету України у 2014 р. на 3,5 млрд грн, проте, на нашу думку, вони неминуче будуть сприяти падінню народжуваності в країні у 2015 р., передусім за рахунок скорочення частки народжених другими та третіми. Фактично заради порівняно невеликої економії ставиться під загрозу майбутнє України. Можна повністю погодитися з думкою О. Коломієць та Б. Крімера про те, що «скорочення цієї виплати може мати тяжкі соціальні наслідки, особливо в період економічної нестабільності та розгортання несприятливої ситуації на ринку праці» [4] (переклад автора – О. О.).

Об'єднання двох видів допомоги в один є теж достатньо суперечливим кроком, адже існування допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку як окремої соціальної виплати дозволяло забезпечувати диференціацію, адже рівень виплат залежав від рівня доходу родини. Відповідно даний крок зовсім не відповідає риториці уряду щодо адресної соціальної політики. Щоправда лунали заклики про рівність усіх дітей і, відповідно, встановлення «справедливості» під час уніфікації виплат [1].

Ми не беремося судити в даній статті про те, яка стратегія є більш чи менш справедливою (напевно, точок зору із цього приводу

може бути багато). На нашу думку, головною метою державної демографічної політики має бути не пошук найбільш справедливого рішення, а збільшення народжуваності або, принаймні, недопущення скорочення.

На сьогоднішній день переважна більшість напрямів стимулювання народжуваності в Україні залишаються декларативними й саме так вони сприймаються населенням. Фактично головним стимулом з боку держави залишається допомога при народженні дитини. Тому необхідно за першої-ліпшої нагоди, за умов стабілізації фінансового стану держави, повернутися до питання надання додаткових виплат при народженні принаймні другої дитини. Це вимагає відповідних змін до ст. 12 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми». Також в умовах посилення інфляції державна допомога потребуватиме відповідної індексації.

На нашу думку, стимулювання народжуваності в Україні має стати одним із пріоритетів державної політики, а допомога при народженні дитини – це не та сфера, у якій можна економити.

Список використаних джерел / List of references

1. **Виступ** Прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка у Верховній Раді 27 березня 2014 року. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247147805 [Vystup Premier-ministra Ukrainy Arseniia Yatseniuka u Verkhovnii Radi 27 bereznia 2014 roku. – Rezhym dostupu : www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247147805].

2. **Демографічна** ситуація в Україні у 2013 році / Державна служба статистики України // Експрес-випуск 17 лют. 2014 р. № 42/0/10.2вн-14. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua [Demografichna sytuatsiia v Ukraini u 2013 rotsi / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy // Ekspres-vypusk 17 liut. 2014 r. № 42/0/10.2vn-14. – Rezhym dostupu : www.ukrstat.gov.ua].

3. **Єдиноразова** допомога при народженні ребенка в Україні // Благотворительный фонд «Материнство». – Режим доступу : materinstvo.org/articles/benefit2.php [Edinorazovaya pomosch pri rozhdenii rebenka v Ukraine // Blagotvoritelnyi fond «Materinstvo». – Rezhim dostupa : materinstvo.org/articles/benefit2.php].

4. **Коломієць О.** «Економія» на майбутньому / Коломієць О., Крімер Б. // Дзеркало тижня. Україна. – 2014. – № 14. – Режим доступу : gazeta.dt.ua/finances/ekonomiya-na-maybutnomu-u-scho-villyetsya-skorochennya-derzhdopomogi-pri-narodzheni-ditini-.html [Kolomiiets O. «Ekonomiia» na maibutnomu / Kolomiiets O., Krimer B. // Dzerkalo tyzhnia. Ukraina. – 2014. – № 14. – Rezhym dostupu : gazeta.dt.ua/finances/ekonomiya-na-maybutnomu-u-scho-villyetsya-skorochennya-derzhdopomogi-pri-narodzheni-ditini-.html].

5. **Комплексний** демографічний прогноз України на період до 2050 р. / за ред. Е. М. Лібанової. – К. : Укр. центр соц. реформ, 2006. – 138 с. [Kompleksnyi demografichniy prohnaz Ukrainy na period do 2050 r. / za red. E. M. Libanovoi. – K. : Ukr. tsentr sots. reform, 2006. – 138 s.].

6. **Концепція** загальнодержавної програми «Здоров'я – 2020: український вимір». – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1164-2011-%D1%80 [Kontseptsiia zahalnoderzhavnoi prohramy «Zdorovia – 2020: ukraïnskyi vymir». – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1164-2011-%D1%80].

7. **Крімер Б. А.** Изменения в рождаемости населения Украины под влиянием помощи при рождении ребенка / Б. А. Крімер. – Режим доступу : demoscope.ru/weekly/2013/0563/analit05.php [Krimer B. A. Izmeneniya v rozhdaemosti naseleniya Ukrainyi pod vliyaniem pomoschi pri rozhdenii rebenka / B. A. Krimer. – Rezhim dostupa : demoscope.ru/weekly/2013/0563/analit05.php].

8. **Про державну** допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21 листоп. 1992 р. № 2811–XII. – Режим доступу : www.rada.gov.ua [Pro derzhavnu dopomohu simiam z ditmy : Zakon Ukrainy vid 21 lystop. 1992 r. № 2811–XII. – Rezhym dostupu : www.rada.gov.ua].

9. **Про запобігання** фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні : Закон України від 27 берез. 2014 р. № 1166–VII. – Режим доступу : www.rada.gov.ua [Pro zapobihannia finansovoi katastrofy ta stvorennia peredumov dlia ekonomichnoho zrostannia v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 27 berez. 2014 r. № 1166–VII. – Rezhym dostupu : www.rada.gov.ua].

10. **Marcu Monica** Population grows in twenty EU Member States / Monica Marcu // Eurostat – Statistics in focus – 38/2011. – Access mode : www.ec.europa.eu/eurostat.

Надійшла до редколегії 24.06.15

УДК 35.073.644(477)

Платон ПРЕСИЧ

*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

Аналізується процес формування механізмів державного управління земельними ресурсами. Визначаються складові впливу макросередовища на засади земельних відносин в Україні. Розглядається сутність сучасного реформування механізмів державного управління земельними ресурсами. Проводиться комплексний розгляд теоретичних і практичних проблем

© Пресіч П. Ю., 2015